

Piotr K a s p r z y k, *Instytucja separacji małżeńskiej w świetle ustawy z dnia 21 maja 1999 roku*, Lublin – Sandomierz 1999, ss. 141.

Autor publikacji, p. Piotr Kasprzyk, jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Publikacja poprzedzona jest „Słowem wstępnym” ks. prof. dr hab. Andrzeja Dziegi z KUL-u, który pisze, że rozprawa na temat separacji małżeńskiej „doskonale wpisuje się w tę szczególną potrzebę informowania szerokiej rzeszy czytelników, nie tylko mających odpowiednie przygotowanie z zakresu prawa polskiego lub prawa kanonicznego, lecz także szeregu osób, które nie posiadając specjalistycznego przygotowania, chcą jednak zapoznać się bliżej z historią instytucji separacji w Polsce, z jej istotą, z okolicznościami uprawniającymi do jej orzekania a także z trybem postępowania w tych sprawach”

W problematykę publikacji wprowadza sam Autor. Pisze o znaczeniu małżeństwa i rodziny dla dobra społecznego oraz o koniecznej ochronie tych instytucji poprzez działania prorodzinne: „Obserwacja życia wskazuje bowiem, że niebezpieczeństwo rozpadu związku małżeńskiego jest jednym z najistotniejszych zagrożeń dla współczesnej rodziny. Potwierdza tę obserwację bardzo wysoki procent przeprowadzanych corocznie spraw rozwodowych” W tej perspektywie Kasprzyk zwraca uwagę, iż bardzo ważnym aspektem działań mających na celu obronę małżeństwa i rodziny są wszelkiego rodzaju akty prawne, tak o charakterze międzynarodowym, jak i ustawodawstwa poszczególnych narodów. Autor wymienia dokumenty Kościoła, dokumenty międzynarodowe i ustawodawstwo polskie chroniące instytucję małżeństwa i rodziny. W tym nurcie trzeba widzieć również wprowadzenie przez prawo polskie instytucji separacji małżeńskiej – w celu ochrony małżeństwa w sytuacji kryzysowej, a poprzez to podtrzymanie trwałości rodziny.

Sukcesywnie publikacja została podzielona na osiem numerów. Pierwszy z nich przedstawia etymologię słowa: separacja oraz jego rozumienie. Następnie została przedstawiona historia instytucji separacji w Polsce; najpierw po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku, kiedy faktycznie obowiązywały w dziedzinie prawa małżeńskiego różne systemy prawne z czasów zaborów, następnie została przedstawiona separacja małżeńska w Polsce po 1945 roku. W kolejnym, czwartym punkcie monografii, Autor omawia instytucję separacji małżeńskiej w prawie państw Europy Zachodniej. Separacja prawna jest obecna w systemach prawnych takich państw, jak Francja, Szwajcaria, Belgia, Wielka Brytania, Włochy, Hiszpania, Portugalia, Dania, Holandia, Finlandia, Norwegia. W wymienionych krajach instytucja separacji małżeńskiej jest różnie uregulowana, np. w Irlandii i we Włoszech separacja jest niezbędnym etapem przejściowym dla uzyskania rozwodu. Natomiast, przede wszystkim ze względów ideologicznych, w państwach Europy Środkowo-Wschodniej instytucja separacji prawnej nie występuje.

Piąty punkt przedstawia separację małżeńską w prawie kanonicznym. Autor przypomina w nim teologię sakramentu małżeństwa, jego nierozzerwalność oraz przedstawia podstawy dla orzeczenia separacji kanonicznej, jej podział na separację wieczystą, częściową i czasową a także podmioty kompetentne do przeprowadzenia separacji.

Sukcesywnie została przedstawiona sytuacja prawna małżonków pozostających w separacji faktycznej w świetle *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* z 1964 r. oraz instytucja separacji prawnej w różnych projektach (separacja prawna w świetle projektu z 1929 r., projekt Adama Strzembosza z 1992 r., rządowy projekt separacji prawnej z 1992 r., rządowy projekt separacji prawnej z 1993 r., poselski projekt separacji prawnej z 1995 r., poselski i rządowy projekt separacji prawnej z 1998 r.).

W ostatnim punkcie Autor omawia instytucję separacji prawnej w Polsce w świetle obecnego prawa.

W „Zakończeniu” Autor jeszcze raz bardzo trafnie przypomina, że separacja jest „instytucją prawną, która dąży do przywrócenia naturalnego układu małżeńskiego, gdyż nie stanowi ostatecznego zerwania węzła małżeńskiego”

Monografię kończy bogaty „Aneks”, w którym zawarte są teksty wspomnianych wcześniej projektów ustaw separacyjnych oraz zostały przedstawione w nim również wzory pism o orzeczenie separacji małżeńskiej, wnoszonych do sądów cywilnych i kościelnych. Wszystko to sprawia, że mamy do czynienia z pozycją, która w sposób bardzo praktyczny przedstawia nową instytucję prawodawstwa polskiego i odpowiada również, poprzez swoje informacje praktyczne, na zapotrzebowania ze strony praktyki sądowej.

Podsumowując wypada powiedzieć, że publikacja Kasprzyka jest bardzo cennym, kompetentnym i rzeczowym spojrzeniem na instytucję separacji małżeńskiej tak z punktu widzenia cywilnego, jak i kanonicznego.

Ks. Tomasz Rozkrut